

Duurzaam wonen in Breda

TERUGBLIK OP ONZE AMBITIE

We hebben stappen gezet om de woningbouwopgave uit het bestuursakkoord 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit' te behalen. Daarbij hebben we 6000 woningen gebouwd en in harde plannen opgenomen, waarvan 30% sociale huur, 40% middelduur en 30% vrije sector. We hebben de Bredase Woon- en Bouwagenda uitgevoerd om de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het woningaanbod in Breda te bevorderen.

Thema Wonen in Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

- De gemeente en de corporaties hebben afgesproken dat zij zich ieder vanuit hun eigen rol zouden inzetten om 1.200 sociale huurwoningen te bouwen óf in harde plannen vast te leggen in de periode 2019 tot en met 2022. Deze opgave is op gemeentelijk niveau gehaald, maar onvoldoende met de Bredase corporaties. Zij hebben in deze periode 522 sociale huurwoningen opgeleverd of in harde plannen vastgelegd. In de Bredase Woon- en Bouwagenda trekken we gezamenlijk op en hebben we afspraken gemaakt om deze bestuursperiode 1.800 sociale huurwoningen in harde plannen vast te leggen.
- De corporaties en de gemeente hebben een overeenkomst ondertekend met aanvullende afspraken over de bouw van sociale huurwoningen. Hiermee willen we de voorwaarden voor de corporaties scheppen om de gewenste sociale huurwoningen te bouwen of te verwerven. We zetten extra in op de bouw van sociale huurwoningen door Bredase corporaties.
- Bij het thema 'grote woonprojecten in de stad' beschrijven we de stand van zaken van de woningbouwopgave.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

We hebben in 2022 samen met de corporaties en de huurderskoepels gewerkt aan vele thema's en onderwerpen die zijn vastgelegd in de alliantieafspraken, waaronder:

- De evaluatie van de 'plus' op de Kwetsbare wijken en Vroegsignaleringswijken is uitgevoerd.
- Het projectplan Transformatieopgave buurten is gestart.
- We hebben overeenstemming bereikt over de resterende inzet van de locatiegebonden impulsen.
- Met de corporaties hebben we samenwerkingsafspraken gemaakt over nieuwbouw.
- De projectvoorbereiding voor Anders Wonen is gestart.
- Om te komen tot een grotere 'goedkope' woningvoorraad hebben we de notitie Verruiming Goedkope Voorraad vastgesteld. Daarin is afgesproken welk instrumentarium daarvoor wordt ingezet.
- De jaarrapportage Klik voor Wonen 2021 is gepresenteerd. Daaruit blijkt dat de druk op de sociale huurmarkt onverminderd hoog is.
- We hebben afspraken gemaakt met de corporaties over de opvang en huisvesting van asielzoekers, vluchtelingen en statushouders.
- We hebben gewerkt aan de Jaarschijf 2023. Binnen de alliantie hebben we afgesproken om voor 2023 toe te werken naar een 'opgepluste' jaarschijf. Dat is een 'plus' boven op de bestaande afspraken, waarin we de concrete resultaten en activiteiten per thema noemen én de 'opgepluste' ambitie met de bijbehorende rollen en verantwoordelijkheden. Een belangrijk onderdeel van die 'plus' is het aantal woningen (permanent en tijdelijk), de nieuwe taakstelling voor statushouders en de bijbehorende afspraken over de toewijzing van woningen. Daarnaast ligt de nadruk op zorg- en energiearmoede, veiligheid, wonen en zorg, en duurzaamheid.

In 2022 hebben we de actualisatie van de doelgroepenverordening voorbereid. Daarbij nemen we 'sociale koop' op als nieuwe categorie. Verder hebben we in 2022 de regeling Opkoopbescherming opgesteld, die wordt opgenomen in de Huisvestingsverordening Breda. Hoewel opkoopbescherming vooral een verhuurverbod is, leidt het ook tot het zelf bewonen van gekochte woningen.

Het project voor de eerste 150 tijdelijke woningen loopt en de haalbaarheidsstudie voor 500 aanvullende tijdelijke woningen op 3 aangewezen locaties is gestart. Daarnaast hebben we de verkoop afgerond van een kantoorgebouw waar tijdelijke woningen worden gemaakt. In 3 projecten (Eigenwijks Brabantpark, Gageldonksestraat en gemengd wonen aan de Rijkstraat) onderzoeken we een andere manier van organisatie en financiering. De campagne Wonen met gemak is na een gedwongen stilstand door covid weer hervat.

De middelen uit het bestedingsplan Impuls voor de woonagenda zijn deels ingezet bij projecten. Hierin is € 2,1 miljoen beschikbaar gesteld voor de bouw van sociale huurwoningen. Voor dit volledige bedrag hebben de Bredase corporaties een subsidieaanvraag ingediend. Voor middeldure woningen is € 6,6 miljoen beschikbaar. Hiervan wordt circa € 2,5 miljoen ingezet voor de bouw van middeldure woningen in de Bouverijen en bij Klavers Jansen. De resterende middelen zijn nog niet ingezet vanwege het complexe planproces van een aantal woningbouwprojecten. Deze middelen worden meegenomen in een nieuw bestedingsplan Wonen (inclusief woonzorgenheden) en gebiedsontwikkeling voor de periode 2022-2026.

Startersleningen:

- In 2022 zijn er 14 startersleningen verstrekt aan koopstarters tot en met 35 jaar. Dit is veel minder dan in voorgaande jaren. Dat kwam vooral door een tekort aan koopwoningen in het prijssegment waarvoor mensen een starterslening konden aanvragen.
- Er zijn 29 Toekomstbestending Wonen-leningen verstrekt aan mensen die in hun eigen huis en omgeving willen blijven wonen en/of energiemaatregelen willen treffen. 25 leningen bestonden enkel uit duurzaamheidsmaatregelen en 4 bestonden uit een combinatie met levensloopbestendige maatregelen.

In 2022 hebben we 15 formele verzoeken in behandeling genomen voor een toetsing aan de huisvestingsverordening en/of het splitsen van panden met woonruimten in meerdere appartementsrechten. Daarnaast hebben we in 2022 een regionaal woningbehoefteonderzoek uitgevoerd. De definitieve resultaten delen we in het eerste kwartaal van 2023. De Taskforce en het Actieplan Doorstroming zijn doorgeschoven naar 2023 vanwege de beperkte personele capaciteit.

RISICO'S

Er zijn geen risico's voor dit thema benoemd.

INDICATOREN

Programma-indicatoren

Indicator Naam: Omgevingsvisie (Nr. 2205)

Omschrijving: De indicator in de begroting loopt gelijk op met indicatoren in de Omgevingsvisie zelf

Bron: nader te bepalen Meeteenheid: nader te bepalen

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
			Zie toelichting	

In 2021 is de ontwikkeling afgerond van de indicatoren voor de Omgevingsvisie zelf. Aansluitend zoeken we een passende overkoepelende indicator om op te nemen in de begroting en jaarrekening. Op dit moment (februari 2023) wordt uitgegaan van de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

Indicator Naam: Prettig wonen (Nr. 56)

Omschrijving: Rapportcijfer prettig wonen in de buurt

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
7,6		7,7	Zie toelichting	

Deze indicator wordt éénmaal per 2 jaar gemeten, in de oneven jaren. Voor 2022 is geen streefwaarde bepaald en is ook geen realisatiewaarde beschikbaar.

Indicator Naam: Duurzaam wonen (Nr. 57)

Omschrijving: % woningen in Breda dat geen gasaansluiting heeft

Bron: Meeteenheid: %

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
			Zie toelichting	

Deze indicator is in de begroting 2022 voor het eerst concreet geformuleerd. Realisatiecijfers 2022 zijn nog niet beschikbaar.

Thema-indicatoren Wonen in Breda

Indicator Naam: Zoektijd woningzoekenden (Nr. 58)

Omschrijving: Zoektijd woningzoekenden alle reactiemodellen in jaren (inschrijfduur en loting)

Bron: Jaarrapportage Klik voor wonen Meeteenheid: Tijdsduur in jaren

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
2	2,3	2,4	Afbuigen van de opwaartse trend	2,4

De zoektijd bedroeg in 2022 2,4 jaar. Hiermee is de realisatiewaarde behaald.

Productindicatoren Product Wonen

Indicator Naam: Nieuw gebouwde woningen (Nr. 59)

Omschrijving: Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Aantal per 1.000

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
6,2	7,4	6,2	Zie toelichting	8,2

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. De gemeente stuurt op andere indicatoren, namelijk harde planvoorraad woningen (indicator 2204) en oplevering woningen (indicator 67)

Indicator Naam: Demografische druk (Nr. 60)

Omschrijving: Groene en grijze druk (percentage jongeren tot 20 jaar en ouderen van 65 jaar of ouder ten opzichte van bevolking van 20 tot 65 jaar)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: %

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
66,4	66,8	66,9	Zie toelichting	66,8

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Ter vergelijking: de demografische druk voor heel Nederland is in 2022 uitgekomen op 70,3%

Indicator Naam: Woonlasten éénpersoonshuishoudens (Nr. 61)

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
654	662	691	Zie toelichting	745

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator Naam: Woonlasten meerpersoonshuishoudens (Nr. 62)

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
754	764	804	Zie toelichting	861

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator Naam: Gemiddelde WOZ-waarde (Nr. 63)

Omschrijving: WOZ-waarde woningen in duizend euro

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: Bedrag in duizend euro

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
271	292	313	Zie toelichting	336

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Voor 2022 is op dit moment (medio april 2023) een voorlopig realisatiecijfer beschikbaar.

Indicator Naam: Aantal sociale huurwoningen in de goedkope klasse (Nr. 64)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de goedkope prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
2.749	2.724	2.877	Zie toelichting	2.863

Het aantal sociale huurwoningen in de goedkope klasse is gelijk gebleven. De streefwaarde is wel behaald.

Indicator Naam: Aantal sociale huurwoningen in de betaalbare klasse (Nr. 65)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de betaalbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
15.363	15.271	14.897	Zie toelichting	14.921

In 2022 zijn 24 woningen toegevoegd. De streefwaarde wordt getracht in 2023 te worden behaald.

Indicator Naam: Aantal sociale huurwoningen in de bereikbare klasse (Nr. 66)

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de bereikbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
3.800	4.034	4.218	Zie toelichting	4.218

Het aantal sociale huurwoningen in de bereikbare klasse bedraagt 4218. De streefwaarde is hiermee behaald.

Thema Verdeling beschikbare ruimte

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is opnieuw uitgesteld, dit keer tot 1 januari 2024. Op dit moment werken we al in de geest van de Omgevingswet. We hebben het intakeproces verbeterd en werken met een intake tafel en een omgevingstafel. Die evalueren we in 2023 en waar nodig stellen we die bij. We zijn gestart met de omgevingstafel en hebben een verplichte participatieleidraad voor alle ruimtelijke ontwikkelingen in de stad. Hiermee betrekken we alle relevante partijen op een snelle, duidelijke en transparante manier. Ontwikkende partijen stellen bij grootschalige en complexe gebiedsontwikkelingen een participatieplan op, dat wij toetsen aan de participatieleidraad.

Wanneer we nieuwe initiatieven en plannen beoordelen, zijn de ambities van de stad, zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie 2040, het toetsingskader. Waar nodig sturen we deze initiatieven en plannen bij.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen bepalen we de optimale kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Vooruitlopend op de Omgevingswet verankeren we die kwaliteit nu al in een groot aantal bestemmingsplannen die we voorbereiden voor bestuurlijke besluitvorming. Daarmee faciliteren we de groeiambities van de stad zo goed mogelijk binnen het nu nog geldende wettelijke kader.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

- We hebben een pakket aangeschaft en ingericht waarin we de bestaande bestemmingsplannen hebben opgenomen als voorbereiding op het tijdelijke omgevingsplan. Ook kunnen we testen en oefenen met plannen die samen het uiteindelijke omgevingsplan gaan vormen. We hebben in dit pakket een standaard gemaakt waarmee we dit omgevingsplan op kunnen bouwen. We hebben daarnaast een meerjarenplanning opgesteld, waarin we de gebieden hebben bepaald waarvoor we een omgevingsplan gaan maken en een tijdsplan hebben bepaald voor de uitwerking daarvan. Hiermee werken we in 5 jaar toe naar één omgevingsplan voor het hele grondgebied van de gemeente Breda. Daarmee vervangen we alle nu nog geldende bestemmingsplannen. Bij de uitwerking van de omgevingsplannen gaan we beleidsneutraal te werk. We zijn in het eerste gebied gestart om het deelomgevingsplan te maken, dat de test vormt voor de volgende deelgebieden. Zo blijven we ons systeem voor juridisch-planologische instrumenten testen en doorontwikkelen. De uitvoering van de meerjarenplanning blijft alleen haalbaar met extra middelen en capaciteit.
- We werken aan een parapluplan met regels voor veelvoorkomende vragen, zoals dakkapellen en uitbouwen.
- We verbeteren het niveau van onze dienstverlening met de middelen die daarvoor beschikbaar zijn gesteld. We stellen onder meer een coördinator klantvragen en een schrijfcoach aan. Ook werken we onze keten voor Intake en Initiatieven verder uit en we beschrijven de rollen en functies die daarin een plek krijgen.
- De software die wij gebruiken voor het proces en de archivering van alle initiatieven en vergunningen, is ingericht en aangepast aan de Omgevingswet.

RISICO'S

We zien nog steeds een risico dat de landelijke voorziening niet op tijd klaar is, onvoldoende getest is en dat wij er onvoldoende mee hebben kunnen oefenen. Minister De Jonge heeft (onder meer door de technische onvolkomenheden in de landelijke voorziening) besloten om de invoeringsdatum van de Omgevingswet te verschuiven naar 1 januari 2024. Wij blijven daarom noodgedwongen met tijdelijke oplossingen te werken. Daarmee kunnen we oefenen met de nieuwe manier van werken, maar hiervoor blijven extra capaciteit en middelen nodig.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Grote woonprojecten in de stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

- We hebben stappen gezet om de woningbouwopgave uit het bestuursakkoord 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit' te halen. Die opgave bestond uit de bouw en het in harde plannen omzetten van 6.000 woningen in deze bestuursperiode (30% sociale huur, 40% middelduur en 30% vrije sector). Om deze doelstelling te halen, hebben we een handelingsperspectief opgesteld voor nieuwe en lopende woningbouwprojecten. Projecten waarvan het bestemmingsplan is vastgesteld of de anterieure overeenkomst is getekend, willen we zo snel mogelijk laten bouwen. Bij projecten in de zachte plancapaciteit hebben we een selectie gemaakt op basis van het aantal woningen (> 20) en het aandeel betaalbaar (< 70%). Bij het merendeel van deze projecten is het programma gewijzigd naar 30/40/30. Bij de overige projecten is snelle realisatie een eis. Deze aanpak heeft onder meer geleid tot het versneld vaststellen van de haalbaarheid van een aantal projecten of het tekenen van de anterieure overeenkomst. Daarnaast leidt dit tot de ontwikkeling van circa 600 extra woningen (200 sociale huur en 400 middelduur).

- In 2022 zijn 971 woningen gebouwd: 132 sociale huur, 133 middelduur, 665 vrije sector en van 41 woningen is het prijssegment nog onbekend. 11 woningen zijn gerealiseerd door Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO).
- In deze bestuursperiode is voor 312 woningen een hard plan gemaakt: 35 sociale huur, 95 middelduur en 178 vrije sector. In het nieuwe bestuursakkoord zijn afspraken gemaakt over het aanjagen van de woningbouw. Uitgangspunt is om meer betaalbare woningen te bouwen, waarbij het uitgangspunt is 30% sociale huur, 40% middelduur en 30% vrije sector. Om de doelstellingen te bereiken is er in 2022 gestart met het maken van een instrumentenkoffer betaalbaar wonen. Deze zal in 2023 ter vaststelling aan de gemeenteraad worden voorgelegd.
- In het BO MIRT is besloten om bij te dragen aan mobiliteitsmaatregelen voor de ontwikkeling van de grootschalige woningbouwlocatie 't Zoet met € 49,7 miljoen. In het BO Leefomgeving is een subsidie toegekend van € 16,25 miljoen voor de ontwikkeling van het Chassékwartier. Voor beide gebieden werken we de planvorming verder uit om aan de voorwaarden van deze subsidies te kunnen voldoen, onder meer in tempo, aantal woningen en cofinanciering.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Om onze doelstellingen op het gebied van woningbouw te bereiken, is een nieuwe versnellingsagenda nodig. Daarom hebben we gewerkt aan de uitwerking en uitvoering van de Bredase Woon- en Bouwagenda. Deze agenda bevat acties aan de hand van 5 pijlers: samenwerking, lopende projecten, nieuwe projecten, procesaanpak en beleid op orde. We werken onder meer aan een betere procesaanpak van projecten, een aanpassing van ons beleid (zoals een nieuwe doelgroepenverordening) en een nieuw bestedingsplan.

Het aantal projecten waar we aan werken is toegenomen. Ook zijn projecten vaker groter in omvang en complexiteit. We doorlopen ruimtelijke procedures om de bouw van woningen mogelijk te maken. Voor onder meer de projecten Heikantsestraat, Tuinzigtlaan, Hof van Cantrijn, Cosunpark en Slotlaan hebben we een nieuw bestemmingsplan vastgesteld om de bouw van woningen mogelijk te maken.

De Regionale Investeringsagenda, die in 2021 is uitgewerkt, was bedoeld als bouwsteen voor een verstedelijkingsakkoord SRBT. Medio 2022 is echter gebleken dat het Rijk op dit punt zijn koers heeft veranderd. Tijdens het BO Leefomgeving bleek dat het Rijk niet langer afspraken wil maken met de individuele stedelijke regio's in Brabant. Daarmee is een verstedelijkingsakkoord SRBT (als uitwerking van de verstedelijkingsstrategie Brabant) van de baan. In plaats daarvan wil het Rijk afspraken maken op de schaal van het NOVEX-gebied Stedelijk Brabant. SRBT is daar een onderdeel van.

Tijdens het BO MIRT in november 2022 hebben we een eerste versie van het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant besproken. In een volgende versie, die we bespreken tijdens het BO Leefomgeving in juni 2023, zijn de regionale paragrafen uitgewerkt, inclusief een eerste set van afspraken met het Rijk, de provincie en de regio. Het concept van de verstedelijkingsstrategie SRBT uit 2022 wordt hiervoor geüpgraded naar een Ontwikkelperspectief SRBT, dat een onderdeel vormt van het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant.

RISICO'S

De opgaven op de Bredase woningmarkt zijn groot en de doelstellingen op het gebied van woningbouw zijn ambitieus. We hebben een groot aantal bestemmingsplannen in voorbereiding voor bestuurlijke besluitvorming. Het aantal woningbouwprojecten groeit. Tegelijkertijd is de realisatie hiervan complex, mede door de veranderende economische situatie, de druk op de arbeidsmarkt, de stijgende grondstofkosten en de stikstofproblematiek. Dit kan leiden tot vertraging en zelfs stagnatie van de bouw. Daarom werken we nauw samen met onze partners om deze projecten tóch af te ronden.

INDICATOREN

Thema-indicatoren Grote woonprojecten in de stad

Indicator Naam: **Harde planvoorraad woningen (Nr. 2204)**

Omschrijving: Het aantal woningen in harde planvoorraad

Bron: Afdeling Ruimte   Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
-----------------	-----------------	-----------------	-------------------	-----------------

2.700	2.877	4.050	4.000	3.395
-------	-------	-------	-------	-------

De streefwaarde is niet volledig gerealiseerd. De vaststelling van het bestemmingsplan van een aantal woningbouwprojecten is onder meer door veranderende marktomstandigheden doorgeschoven naar 2023.

Indicator Naam: Opleveringen woningen (Nr. 67)

Omschrijving: Gerealiseerde woningbouw (bruto toevoeging)

Bron: Afdeling Ruimte Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
1.056	867	851	1.500	971

Het streefaantal van 1.500 gerealiseerde woningen sec is niet gerealiseerd in 2022. Wel zijn meer woningen gerealiseerd dan in 2020 en 2021, maar niet meer woningen dan in 2019. Tegelijkertijd hebben we wél voldaan aan de doelstelling '6.000 woningen realiseren of in harde plannen hebben in de periode 2019 tot en met 2022'. Dit aantal is uitgekomen op ruim 7.000.

Thema Bereikbaar Breda

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De bereikbaarheid per auto en per fiets is verder verbeterd dankzij meerdere infrastructurele projecten, zoals de turborotonde aan de Leursebaan. Ook hebben we meerdere plannen gemaakt om de komende jaren straten en wegen aan te passen. Via campagnes hebben we inwoners en bezoekers van Breda bewuster gemaakt van hun mobiliteitsgedrag.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

Door de stikstofproblematiek is de uitbreiding van de A58 tussen de knooppunten Galder en Sint Annabosch én tussen Breda en Tilburg door het Rijk op pauze gezet totdat er zicht is op een oplossing en voldoende financiën. Daarnaast hebben we onderzoek gedaan naar de gevolgen van de (regionale) woningbouw op de mobiliteit. De belangrijkste conclusie: er is een multimodale mobiliteitstransitie nodig is om onze regio en onze stad goed bereikbaar te houden. In het BO MIRT in november 2022 hebben we daarom afspraken met het Rijk gemaakt om te komen tot een gezamenlijk multimodaal mobiliteitspakket voor de stedelijke regio Breda-Tilburg. Dit pakket moet ook de gevolgen voor het lokale wegennet verzachten van het gepauzeerde werk aan de A58.

Door de coronapandemie is het aantal OV-reizigers aanzienlijk gedaald. Daarnaast heeft de NS de dienstregeling aangepast vanwege een personeelstekort. Dit alles is ten koste gegaan van de (inter)nationale bereikbaarheid van Brabant in zijn algemeenheid en van Breda in het bijzonder. Bestuurlijk en ambtelijk hebben we gelobbyd om de dienstregeling weer op het oude niveau te krijgen. De Tweede Kamer heeft hierover eind 2022 een motie aangenomen, waardoor de staatssecretaris ervoor moet zorgen dat dit zo snel mogelijk gebeurt. Verder hebben we gewerkt aan een betere OV-verbinding met Utrecht. Tijdens het BO MIRT in maart 2022 hebben alle betrokken gemeenten, provincies en het Rijk de intentieovereenkomst getekend over de BRT (BusRapidTransit) naar Utrecht. De komende jaren werken de samenwerkingspartners dit verder uit.

(Binnen)stedelijke bereikbaarheid

We hebben meerdere acties uit de samenwerkingsagenda met de provincie uitgevoerd:

- We hebben gewerkt aan een gezamenlijke studie naar hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) in Breda. Deze studie wordt in 2023 afgerond.
- Voor de nieuwe busremise aan de Frankenthalerstraat is grond beschikbaar gekomen voor de provincie. De plannen worden uitgewerkt, zodat de nieuwe remise in 2025 in gebruik kan worden genomen.
- De afronding van de fietsroute Breda-Tilburg is in consultatie en wordt uitgewerkt naar een Definitief Ontwerp. Andere fietsroutes zijn via het Brabantse Netwerk Fiets (BTF) op de agenda gezet. Hieronder vallen onder meer een onderzoek naar de haalbaarheid van de routes Prinsenbeek-Zevenbergen(-Moerdijk) en de Haagse Beemden. Het BTF vormt de input voor het Nationaal Toekomstbeeld Fiets. In 2022 hebben we het actieplan Fietsen opgesteld, dat

in het eerste kwartaal van 2023 aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Hierop vooruitlopend hebben we in 2022 verschillende maatregelen uitgevoerd om de positie van de fiets in het verkeer te versterken (educatief en infrastructureel).

- Eind 2022 berichtte vervoerder Arriva te zullen stoppen met het Bredase nachtbusvervoer vanwege personeelstekort. We hebben bij Arriva aangedrongen op het behoud van de nachtbussen. We zijn samen op zoek naar een oplossing.
- Voor de nieuwe OV-concessie 2025 heeft de provincie eind 2022 het programma van eisen vrijgegeven voor consultatie. De gemeente Breda en de regio West-Brabant hebben daar een op elkaar afgestemde zienswijze voor ingediend.
- De taxibranche vroeg in 2022 weer de nodige aandacht vanwege onvrede over de handhaving en (de uitvoering van) het keurmerk. De website kwaliteitstaxibreda.nl is sterk verbeterd en wordt beter benut als communicatiemiddel. In 2022 zijn we gestart met het evaluatieonderzoek van de taxiverordening, dat in het eerste halfjaar van 2023 wordt afgerond.
- In 2022 zijn we gestart met de parkeerregulering in Brabantpark en Sonsbeeck. Beide trajecten worden in de eerste helft van 2023 afgerond. Daarnaast is de regulering van het laatste deel van de wijk Linie in december afgerond. Parkeerregulering in de wijken Boeimeer en Sportpark is doorgeschoven naar 2023.
- In 2022 hebben we ruim 1 miljoen fietsparkeerders in de stallingen ontvangen. Daarnaast hebben we een forse stap gezet in de flexibele stallingen met bijvoorbeeld een ponton op het water om de fietsparkeerdruk rond de haven te verminderen. Andere voorbeelden van flexibele stallingen zijn de pop-up-stalling bij de thuiswedstrijden van NAC Breda en grote stallingen met 4.000 plaatsen bij onder andere Breda Live. In totaal wisten 26.526 fietsparkeerders de pop-up-stallingen te vinden. Het nieuwe barcodesysteem levert veel bruikbare data op voor onze bedrijfsvoering en dienstverlening. Alle parkeerdata komen samen in een parkeermonitor die sinds medio 2022 operationeel is.
- Binnen het programma SmartwayZ werken overheden (waaronder de gemeente Breda), het bedrijfsleven en kennisinstellingen samen aan smart mobility-projecten om de bereikbaarheid op andere manieren te verbeteren dan extra asfalt aanleggen. Denk daarbij aan:
  - de inzet van slimme verkeerslichten (iVRI's). Hiervan waren er eind 2022 33 operationeel in Breda, wat neerkomt op een derde van alle VRI's. Een goed voorbeeld is de Ettensebaan, waar het vrachtverkeer met behulp van iVRI's 'een streepje voor krijgt'. Daarnaast zijn we een pilot gestart met de brandweer, waarbij zij 4 voertuigen hebben uitgerust met apparatuur die hun prioriteit geeft bij de iVRI's. Deze geslaagde pilot zetten we voort.
  - Schwung is in de hele stad uitgerold, bij traditionele VRI's en iVRI's. Dit laat een positief effect zien voor de fietsers die deze app gebruiken.
- De parkeerregulering en de lage parkeernorm voor woningen leiden regelmatig tot bezwaarschriften en rechtszaken, die toenemen in aantal en complexiteit. Dit legt een fors beslag op onze capaciteit. Tot nu toe zijn alle bezwaren ongegrond verklaard, wat een bevestiging is van de juiste juridische grondslag onder de parkeerregulering.
- De betalingsbereidheid van parkeerders is toegenomen en daarmee zijn ook de inkomsten uit kortparkeren gestegen. Mede door het parkeren én handhaven op kenteken en de introductie van de scanauto, is de gemiddelde betalingsbereidheid gestegen naar circa 98,5%.
- In het bestuursakkoord is een aantal ambities opgenomen op het gebied van parkeren, die al per 2023 gereed zouden moeten zijn. In de laatste maanden van 2022 hebben we voortvarend gewerkt om de eerste vergunning gratis aan te bieden aan ruim 6.400 vergunninghouders én om de bezoekersregeling te verdubbelen. Daarnaast is de voorbereiding gestart om het tarief in de parkeergarages te verlagen en het eerste halfuur gratis te maken in de inloopstraten. Hierdoor kunnen deze maatregelen uiterlijk op 1 maart 2023 zijn ingevoerd.

- We hebben ook de kwaliteit van de rondvaart De Nieuwe Mark verbeterd met een professionele uitstraling van de medewerkers, de boten en de kassaboot, een digitaal reserveringssysteem en enthousiaste en deskundige schippers. Hierdoor zagen we dat de omzet van de rondvaart meer dan verdubbelde en dat de eerste reserveringen voor 2023 aan het eind van het jaar al binnenkwamen.

RISICO'S

Door de stikstofproblematiek en de hoge inflatie worden benodigdheden voor de aanleg, het onderhoud en de renovatie van onze wegen en fietspaden steeds duurder. Dit blijft ook in 2023 een risico bij de realisatie van infrastructurele projecten. Daarnaast blijft het personeelstekort een knelpunt binnen het OV, waardoor de dienstregeling mogelijk moet worden aangepast.

INDICATOREN

Thema-indicatoren Bereikbaar Breda

Indicator Naam: Bereikbare binnenstad (Nr. 68)

Omschrijving: Tevredenheid over bereikbaarheid binnenstad door Bredanaars

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
75	76	73	70	72

De realisatie in 2022 is uitgekomen op 72%. Daarmee is ook in 2022 de streefwaarde (tenminste 70%) gerealiseerd.

Indicator Naam: Duurzaam vervoer (Nr. 69)

Omschrijving: Aandeel verplaatsingen te voet, met de fiets en het OV (Modal split)

Bron: Stadsenquête Meeteenheid: %

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
63	64	63	Doel is een stijgende lijn	66

Een stijgende lijn is gerealiseerd. T.o.v. vorig jaar, maar ook over de langere termijn (vanaf 2014) is de trend licht stijgend.

Indicator Naam: Verkeersveiligheid (Nr. 70)

Omschrijving: Rapportcijfer door Bredanaars van verkeersveiligheid eigen buurt

Bron: Buurtenquête Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
5,9		6	Zie toelichting	

De Buurtenquête wordt om de twee jaar uitgevoerd, niet gemeten in 2022.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad

WAT HEBBEN WE BEREIKT?

- We hebben werk gemaakt van energiebesparing en duurzame energieopwekking, zoals de windturbines langs de A16 en de aanleg van het zonneveld Bavelse Berg.
- Om energiearmoede te voorkomen, hebben we een programma opgezet. Ook de regeling Volkshuisvestingsfonds is verder uitgewerkt en de eerste fase is inmiddels uitgerold.

- We hebben diverse projecten uitgevoerd om het bebouwde gebied te vergroenen, zoals: het Wilhelminapark, het Willem-Alexanderplein, de Boschstraat, de Molenleij en de Nijverheidssingel. Daarnaast hebben we het NK tegelwippen gewonnen, wat ook heeft geleid tot meer vergroening in de stad.

WAT HEBBEN WE ERVOOR GEDAAN?

In 2022 hebben we € 0,5 miljoen extra uitgegeven aan onze klimaatambities. Zo zijn we onder meer begonnen met het opstellen van de eerste 3 wijkenergieplannen. We hebben de duurzaamheidsthema's integraal opgenomen in onze omgevingsvisie en nemen die mee bij de uitwerking van het omgevingsplan.

Regionale Energiestrategie (RES)

Netcongestie vormt een probleem voor de opwek van elektriciteit. Dit heeft gevolgen voor nieuwe projecten. Lopende projecten (waaronder de windmolens langs de A16) zijn inmiddels aangesloten. Via een dashboard kunnen we de opwek van duurzame elektriciteit monitoren. Vanwege de netcongestie hebben we een regionale Programmeer- en Prioriteertafel opgestart om (teruglever)projecten te prioriteren en op elkaar af te stemmen. Op bedrijventerreinen lopen diverse pilots om vraag en aanbod op het gebied van elektriciteit te stroomlijnen. Actietafels pakken specifieke onderwerpen gezamenlijk op, zoals de actietafel Energyhubs en geothermie. Verder zijn de regionale (rest)warmtebronnen geïnventariseerd. De mogelijkheden voor een groot regionaal warmtenet worden nu verkend. De lokale Transitievisies Warmte zijn 'op elkaar gelegd' en leveren input voor de Regionale Structuur Warmte.

Voor de verkenning van een energiehub in de buurt van de rioolwaterzuiveringsinstallatie Nieuwveer is vanuit de European Union City Facility een onderzoeksubsidie toegekend. Hiermee hebben de samenwerkende partijen van de energie hub de mogelijkheid om een verdiepingsslag uit te voeren op het gebied van de mogelijke toe te passen technieken, de inpassing en economische haalbaarheid.

Transitievisie Warmte

De Transitievisie Warmte is in februari 2022 vastgesteld. We hebben veel voorbereidend werk gedaan om de wijkenergieplannen op een goede manier uit te kunnen voeren. Daarbij hebben we continu meebewogen met landelijke aankondigingen voor de voorgeschreven werkwijze, de beschikbare capaciteit of nieuwe wetgeving.

Samenwerken aan een duurzame samenleving

Boerderij Wolfslaar heeft in 2022 weer zo'n 200.000 bezoekers ontvangen. De activiteiten en workshops zijn na corona weer opgestart. Denk aan de Zero Waste-markt, de grote groene doemarkt (vergroenen/klimaatadaptatie/biodiversiteit), de schapenscheerdag (boerderijbeleving), kledingruil (circulair) en de Publieksdag Landgoed Wolfslaar. Bij alle activiteiten hebben we samengewerkt met partners in de stad. 'Boeken in de wei' en de groenmarkten van Groei & Bloei vonden hun plek op het terrein en diverse lokale aanbieders zorgden voor een divers groen en duurzaam jaarprogramma. Grote trots is de inclusieve circulaire speelplek, die in het voorjaar geopend is; een plek waar alle kinderen samen kunnen spelen.

Educatie en onderwijs

Elk jaar neemt Wolfslaar 4 keer deel aan de Werkgroep Brede ontwikkeling van het BOB. Een van de projecten is de Educatiewijzer Breda, zie www.educatiewijzerbreda.nl. De evaluatie over de eerste 1,5 jaar en de doorontwikkeling hiervan zijn eind 2022 gestart. Het educatieve aanbod is in het schooljaar 2022-2023 aangevuld met nieuwe lesmaterialen over actuele onderwerpen, zoals klimaatadaptatie, energietransitie en circulariteit. In het najaar van 2022 is een pilot schooltuinieren gestart op 6 basisscholen en 2 kinderopvanglocaties. Zij gaan in het voorjaar van 2023 van start onder begeleiding van moestuincoaches. Ook zijn er meerdere voedselbosjes aangelegd op schoolpleinen. Wolfslaar is Ecoschool-begeleider voor 4 aangesloten vo-scholen in Breda. Deze scholen doorlopen het www.eco-schools.nl-programma om hun school en curriculum te verduurzamen. Samen met de afdelingen Wijkzaken en Milieu hebben we budget gereserveerd om het project www.footprinterbreda.nl in te kopen. Daarin ontwerpen alle brugklassen in Breda oplossingen voor maatschappelijke problemen op het gebied van de energietransitie, klimaatadaptatie en afval, zwerfvuil en circulariteit. Wolfslaar initieert en begeleidt deze opdracht. Onlangs is Wolfslaar gevraagd om mee te denken en deel te nemen aan het Rijke Schooldag Programma, dat wordt uitgerold op 14 Bredase ONYX-scholen.

Toekomstperspectief

Medio 2022 hebben we het toekomstperspectief voor het team van Boerderij Wolfslaar afgerond. De lijnen uit het document worden verder uitgewerkt in groeiscenario's. Hiervoor zijn al meerdere gesprekken gevoerd - intern maar ook extern met bijvoorbeeld onderwijskoepel INOS.

CO2

In 2020 hebben we 94 kiloton CO2 minder uitgestoten dan in 2019 (-12%). Dit is een sterke daling, die binnen elk thema te zien is: Gebouwde Omgeving (GO, -14 kiloton), Duurzaam Ondernemen (DON, -53 kiloton), Duurzame Overheid (DO, -17 kiloton) en Mobiliteit (MO, -27 kiloton). Hiermee halen we de beleidslijn, waardoor we op koers liggen om in 2044 CO2-neutraal te zijn. De afname van de hoeveelheid CO2 kan mede beïnvloed zijn door de coronapandemie. Door een impuls hebben we meer projecten uitgevoerd. Hierdoor hebben we extra CO2 bespaard.

Luchtkwaliteit

In 2022 hebben we veel laadpalen geplaatst, de milieuzone aangescherpt, geïnvesteerd in waterstof en het fietsgebruik gestimuleerd. Verder hebben we de consequenties van de inwerkingtreding van de Omgevingswet onderzocht. De registratie van klachten rondom houtstook is verbeterd en ook de communicatie over de schadelijke effecten van houtstook hebben we verder opgepakt. Daarnaast hebben we kaarten opgesteld om te kijken of Breda al op schema ligt om de WHO-normen te bereiken (conform het Schone Lucht Akkoord). In 2022 zijn we gestart met de handhaving van de venstertijden in de binnenstad. Op alle in- en uitgaande wegen zijn camera's geplaatst. De gemeenteraad heeft eind 2022 ingestemd met een aanpassing van het ontheffingenbeleid. De camera's voor de milieuzone zijn op 1 december 2022 in gebruik genomen.

Milieuzonering

In 2022 zijn de toelatingscriteria van de milieuzone aangescherpt van emissieklasse 4 naar emissieklasse 6. Verder hebben we het ontheffingenbeleid voor de milieuzonering geactualiseerd.

Bodem

In 2022 hebben we naast diverse spoedlocaties ook de nodige ernstige verontreinigingen onderzocht en gesaneerd. Voor de daadwerkelijke aanpak en sanering op moment van realisatie moeten voorbereidende bodemonderzoeken plaatsvinden op o.a. ontwikkellocaties en bij beheersmaatregelen (aanpassing wegen en riolering). Door bodemonderzoeken vroeg in het proces uit te voeren, hebben we sneller zicht op de omvang, kosten en de (on)mogelijkheden van eventuele rijkssubsidies als bedrijvenregeling. Dit alles verbetert de haalbaarheid van ontwikkeling en verkleint de kans van latere vertraging in het proces.

Alle bodemdossiers zijn gedigitaliseerd; 6.933 dossiers met in totaal 11.765 documenten (ongeveer 300.000 pagina's) zijn gedigitaliseerd en toegevoegd aan ons bodeminformatiesysteem. In 2022 zijn de laatste dossiers toegevoegd aan het bodeminformatiesysteem en openbaar gemaakt.

Natuurnetwerk

In 2022 is het project EVZ Boomkikker nagenoeg afgerond. Voor de projecten Lage Vuchtpolder en Landgoederenzone Haagse Beemden zijn de voorbereidingen grotendeels afgerond. Lage Vuchtpolder is klaar voor de uitvoering en voor de Landgoederenzone Haagse Beemden zijn alle benodigde onderzoeken opgestart. Rond de Chaamse Beek hebben we diverse natuurpercelen aangelegd, inclusief een nieuw bos.

In 2022 zijn er ook diverse subsidieaanvragen ingediend:

- voor de inrichting van percelen in de Landgoederenzone Haagse Beemden Zuid
- voor de afwaardering en inrichting van de gemeentelijke percelen in de Landgoederenzone Haagse Beemden Noord
- voor de afwaardering en inrichting van een stuk nieuw bos bij de Chaamse Beek
- voor de afwaardering van een perceel aan de Rijsbergsebaan
- voor een extra perceel aan de EVZ Boomkikker.

Afgelopen jaar zijn we gestart met de uitvoering van de Nieuwe Mark. Op Emer-Zuid hebben we een eerste gestart gemaakt met de vergroening van het bedrijventerrein. Daarnaast zijn particulieren en scholen (waaronder het Stedelijk Gymnasium) gestart met een vergroeningsslag, waar nodig ondersteund door de gemeente. Verder heeft Breda het NK tegelwippen gewonnen.

Circulaire economie

We hebben een aanjager aangesteld voor het onderwerp circulaire economie, die dit thema organisatiebreed op de kaart zet. De circulaire tafel is verbreed; zij behandelt nu ook cases en verzorgt inspiratie-excursies. In het najaar hebben we een

enquête uitgevoerd onder alle collega's en een krachtvoer-sessie georganiseerd. Met roadshows verhogen we het kennisniveau in de organisatie en krijgen we teams in de actiemodus. Ongeveer een derde van de organisatie heeft hier al aan deelgenomen. Tijdens de Week van de Circulaire Economie staan 3 onderwerpen centraal: (1) iedereen doet mee, (2) grote slagen maken op een aantal thema's en (3) circulair inkopen. Daarnaast hebben we de samenwerking met andere duurzaamheidsthema's binnen de organisatie gezocht. Zo komen we tot één duidelijke duurzaamheidsaanpak voor de gemeente.

Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is opnieuw uitgesteld. Voor diverse milieuthema's hebben we voorbereidend werk gedaan. Met een pilot gebiedsplan hebben we laten zien welke acties er nog nodig zijn. We hebben in beeld gebracht wat de gevolgen zijn van de nieuwe wet- en regelgeving en de regels van de bruidsschat. Ook hebben we inzichtelijk gemaakt welke decentrale keuzes we nog moeten maken om de implementatie van de Omgevingswet goed te laten verlopen.

150 kilovolt hoogspanningsleidingen

Het bestemmingsplan is definitief vastgesteld. De werkzaamheden gaan van start in het voorjaar van 2023.

Duurzame Overheid

We hebben de CO₂-footprint vastgesteld volgens het managementsysteem van de SKAO (Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen). Breda is gecertificeerd voor de CO₂-prestatieladder niveau 3. Voor het wagenpark hebben we 3 elektrische vrachtwagens gekocht.

Duurzame mobiliteit

De hoeveelheid elektrische auto's in de stad groeit. In onze stad rijden er zelfs meer rond dan het Nederlandse gemiddelde. De beschikbare laadinfrastructuur groeide ook in 2022 mee. Het waterstofstation in Breepark is inmiddels operationeel. De milieuzone is in 2022 aangescherpt naar Euro 6 voor vrachtwagens en de handhaving verloopt via cameratoezicht.

E-laadpalen

In 2022 zijn er zo'n 150 laadpalen aangelegd. Daarmee lopen we in de pas met de sterke groei van elektrisch rijden en de behoefte om vooral in woonwijken op te kunnen laden. Het gaat hierbij om openbare laadpalen waar voertuigen relatief lang staan, niet om oplossingen op eigen terrein of snelladers. Met diverse marktpartijen hebben we het proces geoptimaliseerd, zodat zij snel nieuwe laadpalen kunnen aanleggen. Marktpartijen hebben dat proces ook onderling afgestemd, zodat er een eenduidig systeem ontstaat en er ook sprake is van eenduidigheid op straat.

RISICO'S

Voor dit thema zijn geen risico's van toepassing.

INDICATOREN

Thema-indicatoren Breda is een duurzame en bestendige stad

Indicator Naam: Energie en klimaat (Nr. 71)

Omschrijving: Klimaatneutraal in 2044, uitstoot CO₂ in kiloton per jaar

Bron: CO₂ monitor Milieu en Mobiliteit Meeteenheid: Kton

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
756	667		620	

De CO₂ realisatiecijfers zijn ongeveer 14 maanden na afloop van het kalenderjaar beschikbaar. De meest recente cijfers op dit moment zijn van 2020. Het doel voor 2020 was maximaal 676 kton CO₂ uitstoot. Gehaald is 667 kiloton. We lopen dus (in 2020) vrijwel op schema. Hierbij wel de vermelding dat 2020 een coronajaar was en in die zin voor CO₂ een atypisch jaar.

Indicator Naam: Fijnstof (Nr. 72)

Omschrijving: Aantal dagen per jaar dat concentratie PM₁₀ meer is dan 50 µg/m³.

Bron: RIVM-maatstation Breda Meeteenheid: Aantal dagen

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
4,5	1	2	Maximaal het niveau van de afgelopen	

De wettelijke norm is dat maximaal 35 dagen per jaar een overschrijding van de grens van 50 µg/m³ PM10 (fijnstof) mag optreden. In 2021 (recentste beschikbare cijfer) zijn er slechts 2 dagen overschrijding gemeten.

Productindicatoren Product Milieubeheer

Indicator Naam: Hernieuwbare elektriciteit (Nr. 73)

Omschrijving: Aandeel hernieuwbare elektriciteit van totale energie

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV Meeteenheid: %

Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
8	10,8		Zie toelichting	

Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde. Er zijn nog geen realisatiecijfers beschikbaar gesteld op www.waarstaatjegemeente.nl. In de klimaatnota formuleert de gemeente doelstellingen voor hernieuwbare energie (naast elektriciteit ook warmte en koude). Er wordt gewerkt aan een aanpassing/aanvulling van de huidige indicator. Dit krijgt vervolg in het jaarlijkse herijkingvoorstel.

DE KOSTEN VAN DIT PROGRAMMA

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2022 inclusief amendementen	Begroting 2022 na wijziging	Jaarrekening 2022	Afwijking 2022
Lasten				
Wonen in Breda	7.059	8.277	2.190	6.087
Verdeling beschikbare ruimte	6.358	5.403	5.864	-461
Grote woonprojecten in de stad	11.944	10.066	13.890	-3.824
Bereikbaar Breda	15.838	15.814	15.844	-30
Breda is een duurzame en bestendige stad	6.090	11.088	8.115	2.972
Reserve Bodemfonds	0	191	120	71
Reserve Klimaatfonds	278	285	285	0
Reserve bovenwijkse voorzieningen	50	1.293	-85	1.378
Algemene reserve programma 3	0	4.000	4.000	0
Exploitatiereserve programma 3	0	979	979	0
Investeringsreserve programma 3	0	524	524	0
Totaal Lasten	47.617	57.919	51.726	6.194
Baten				
Wonen in Breda	29	29	387	-358
Verdeling beschikbare ruimte	2.358	2.977	2.808	170
Grote woonprojecten in de stad	11.628	9.402	10.976	-1.574
Bereikbaar Breda	15.391	15.496	15.892	-396
Breda is een duurzame en bestendige stad	1.252	4.819	3.054	1.766
Reserve Bodemfonds	687	687	303	383

Exploitatie	Primaire begroting 2022 inclusief amendementen	Begroting 2022 na wijziging	Jaarrekening 2022	Afwijking 2022
Reserve Klimaatfonds	290	290	189	101
Reserve parkeerbedrijf	356	356	356	0
Reserve Versnellingsopgave Wonen	6.175	6.610	722	5.888
Reserve bovenwijkse voorzieningen	50	953	902	51
Algemene reserve programma 3	0	677	300	377
Exploitatiereserve programma 3	0	1.670	455	1.215
Totaal Baten	38.217	43.966	36.344	7.622
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	9.400	13.954	15.382	-1.428

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Het resultaat voor het programma Duurzaam wonen in Breda is € -1,4 miljoen. Voor specifieke positieve resultaten binnen het programma is voor € 0,8 miljoen opgenomen aan verzoeken voor resultaatbestemming.

Thema Wonen: resultaat € 0,6 miljoen

De afwijking op de lasten bedraagt € 6,1 miljoen. Voor € 5,9 miljoen komt dit doordat we activiteiten uit het bestedingsplan Wonen nog niet hebben kunnen uitvoeren en daardoor niet onttrokken hebben uit de reserves. Het grootste deel hiervan bestaat uit middelen voor locatiegebonden impulsen. Door het complexe planproces van een aantal woningbouwprojecten is vertraging ontstaan. Van deze middelen is voor € 1,8 miljoen subsidie aan de corporaties beschikbaar. De lasten kunnen echter pas worden verantwoord bij de vaststelling van het bestemmingsplan en na de oplevering van de woningen. Daarnaast worden voorstellen voor de inzet van de middelen in 2023 voorgelegd aan de gemeenteraad. Het gaat om € 1,6 miljoen voor de programmawijziging van de grondexploitatie Bouverijen en € 0,9 miljoen voor Klavers Jansen (beide voor middeldure huurwoningen). De resterende middelen worden een onderdeel van het nieuwe bestedingsplan Wonen (inclusief woonzorgeenheden) en gebiedsontwikkeling 2022-2026.

De middelen die beschikbaar waren voor tijdelijke huisvesting en vanuit het huidige bestuursakkoord konden we niet volledig besteden, maar deze zijn nog wel nodig. Daarom stellen we voor om € 0,2 miljoen via de resultaatbestemming door te schuiven naar 2023. We behaalden € 0,4 miljoen meer opbrengsten, vooral door de inzet van een specifieke uitkering voor de huisvesting van vergunninghouders.

Doordat we de activiteiten uit het bestedingsplan Wonen nog niet konden uitvoeren, onttrekken we € 5,9 miljoen minder aan de reserve Versnellingsopgave Wonen. Bij de bestuursrapportage verwachtten we nog dat we alle beschikbare middelen uit bestedingsplan Wonen konden uitgeven in 2022.

Thema Verdeling beschikbare ruimte: resultaat € -0,7 miljoen

Dit bedrag bestaat uit een resultaat op de lasten van € 0,2 miljoen en een resultaat op de baten van € -0,5 miljoen.

- **Ruimtelijke ordening**

De datum van de inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld naar 1 januari 2024. We hebben onze werkzaamheden daarop aangepast. Hierdoor gaven we de (eenmalige) middelen van € 0,6 miljoen dit jaar niet volledig uit en resteert een bedrag van € 0,3 miljoen. We hadden meer inkomsten van verhaalbare plankosten van € 0,2 miljoen, omdat we meer wijzigingen in bestemmingsplannen in behandeling hebben genomen dan voorzien. Hier staan ook meer lasten tegenover. Eerder verwachtten we ook meer inzet voor de invoering van de Omgevingswet. Omdat dit nog niet mogelijk was, hebben we meer tijd besteed aan de verzoeken van initiatiefnemers in de stad om bestemmingsplannen te wijzigen

- **Stedelijke planning en programmering**

De afwijking op de lasten bedraagt € -0,7 miljoen. Voor de bovenwijkse voorzieningen hebben we een voorziening van € 0,3 miljoen getroffen. De reden daarvoor is dat we in 2022 een bijdrage uit 2021 niet hebben ontvangen (en die misschien helemaal niet meer krijgen). De procedure voor het bestemmingsplan is in 2022 niet afgerond en loopt door in 2023. We hadden hogere kosten dan voorzien voor eigen personeel en inhuur (€ 0,6 miljoen), bijvoorbeeld door een hogere inzet voor regionale samenwerking en faciliterend grondbeleid. Daarnaast vielen de bedrijfsvoeringskosten om diverse redenen hoger uit. Om de bebouwing op Landgoed Bosweelde te kunnen legaliseren, hebben we middelen vanuit 2021 overgeheveld naar 2022 (€ 0,2 miljoen). Dit project verloopt minder snel dan we dachten.

De afwijking op de baten bedraagt € -0,5 miljoen. Doordat bestemmingsplannen vertraging hebben opgelopen, hebben we € 1,1 miljoen minder ontvangen aan bijdragen voor bovenwijkse voorzieningen. Dit kwam door de uitspraak van de Raad van State in het stikstofdossier, door ontvangen zienswijzen en doordat ontheffingen niet op tijd binnen waren. Naar verwachting worden deze bestemmingsplannen in 2023 vastgesteld. Doordat we meer hebben gewerkt aan faciliterende projecten, konden we ook meer plankosten verhalen, waardoor we extra inkomsten hadden (€ 0,6 miljoen).

Thema Grote woonprojecten in de stad: resultaat € -2,2 miljoen

Het resultaat van dit thema is € -2,2 miljoen. Dit bedrag bestaat uit een resultaat voor de grondexploitaties van € -3,4 miljoen en een resultaat op de panden en gronden van € 1,1 miljoen. Het resultaat op de lasten bedroeg € -3,8 miljoen, het resultaat op de baten was € 1,6 miljoen.

- **Grondexploitaties (resultaat € -3,4 miljoen)**

Bij de jaarrekening zijn de opzetten voor de grondexploitaties geactualiseerd. Het totale resultaat van alle grondexploitaties was € -18.000. De resultaten voor de grondexploitaties werken en CrossMark verantwoordt wij in het programma Ondernemend Breda. In dit thema nemen we de resultaten op van de grondexploitaties wonen. De herzieningen van de grondexploitaties wonen leidden tot een resultaat van € 0,2 miljoen. Dat bedrag is opgebouwd uit de liquidatie van één grondexploitatie van € 0,3 miljoen en een correctie op eerdere tussentijdse winstnemingen van € -0,1 miljoen. In de begroting 2022 hadden we voor alle grondexploitaties een resultaat van € 3,6 miljoen ingeboekt en in dit thema verantwoord. Omdat het resultaat nu slechts € 0,2 miljoen blijkt, haalden we voor dit onderdeel een resultaat van € -3,4 miljoen.

- **Panden en gronden (resultaat € 1,1 miljoen)**

Op de lasten resteert een resultaat van € 0,1 miljoen. Dit is voor € 0,5 miljoen veroorzaakt doordat er minder onderhoud aan de panden nodig was dan voorzien. We hebben niet alle beschikbare middelen ingezet om haalbaarheidsonderzoeken voor eigen grondexploitaties uit te voeren. Dat kwam door onvoldoende capaciteit (€ 0,2 miljoen). De incidentele middelen voor het slopen van stallen aan de Bolbergseweg waren niet volledig nodig (€ 0,2 miljoen). Door incidentele verkoopresultaten hadden we voor € 0,5 miljoen extra dekking voor uitgaven. We hadden echter geen aanleiding om extra uitgaven te doen. Tot slot doteerden we € 1,3 miljoen aan de voorziening duurzame waardevermindering als gevolg van herwaardering van Gasthuisvelden 11. De afwijking op de baten is € 1 miljoen. Dit kwam door incidentele verkoopresultaten (€ 0,5 miljoen), meeropbrengsten uit de verhuur en erfpachtinkomsten van gronden (€ 0,4 miljoen) en het vrijvallen van bedragen uit de voorziening duurzame waardevermindering (€ 0,2 miljoen).

Thema Bereikbaar Breda: resultaat € 0,4 miljoen

- **Mobiliteit (resultaat € 0,4 miljoen)**

Het resultaat voor Mobiliteit is € 0,4 miljoen. Door het uitstel van de Omgevingswet, bleef er € 0,1 miljoen over door een niet-ingevulde vacature. Diverse andere resultaten hebben geleid tot een resultaat van € 0,1 miljoen. We stellen voor om € 0,2 miljoen via resultaatbestemming mee te nemen om het onderdeel veiligheidsaanpassing en veiligheid scholen uit te voeren (zie het bestuursakkoord 'Dichtbij doen, samen sterk vooruit').

- **Parkeren (geen resultaat)**

- *Autoparkeren*

Het resultaat op autoparkeren bedraagt € 0,2 miljoen. In de eerste maanden van het jaar bleven de inkomsten sterk achter. Dit konden we deels compenseren met lagere kosten voor uitbesteed werk, beveiliging, schoonmaak, contractonderhoud en licenties. De bezetting van de parkeergarages is over

2022 achtergebleven op de prognose. De werkzaamheden aan de Nieuwe Mark zien we terug in de veel lagere bezetting van parkeergarage De Barones. Uiteindelijk is de opbrengst van de garages € 0,6 miljoen lager dan begroot. De opbrengsten vanuit het straatparkeren bleven begin 2022 ook nog achter bij de prognoses, maar herstelden zich in de loop van het jaar en leiden tot € 0,5 miljoen aan hogere opbrengsten. De daling in het aantal abonnementen heeft zich nog niet hersteld. Sinds 2021 sparen we voor een upgrade van De Barones, die moet plaatsvinden wanneer de garage vanwege de werkzaamheden niet bereikbaar is voor het publiek.

○ *Fietsparkeren en rondvaart*

Het resultaat op fietsparkeren en de rondvaart is € -0,2 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door een tekort van € 0,3 miljoen op de kosten voor de medewerkers van SW en Neovita. Tegelijkertijd laat 2022 mooie resultaten zien: de ontwikkeling en innovatie van de pop-up-stallingen, de professionalisering van de rondvaart en de efficiëntieslag van het depot. Meeropbrengsten komen vanuit de omzet van de rondvaart en door de ketensamenwerking tussen AVS en het Parkeerbedrijf voor de overname van fietsen vanuit het fietsdepot.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad: resultaat € 1,2 miljoen

• **Milieubeheer (resultaat € 1,4 miljoen)**

Omdat we maatregelen moeten treffen tegen geluidsoverlast bij de hogesnelheidslijn, stellen we voor om budget over te hevelen (€ 0,4 miljoen). Voor het Volkshuisvestingsfonds en de wijkenergieplannen zijn er minder subsidieaanvragen geweest dan verwacht. We stellen voor dit bedrag een resultaatbestemming voor (€ 0,30 miljoen).

De onttrekking uit de algemene reserve is € 0,35 miljoen lager geweest, in 2022 zijn nog geen uitgaven gedaan voor het energiepakket. De werkelijke onttrekking uit het bodemfonds is € 0,3 miljoen lager geweest, er is minder uitgegeven aan het uitvoeringsplan bodem en de specifieke regeling niet gesprongen explosieven.

• **Natuur en milieueducatie (resultaat nihil)**

Boerderij Wolfslaar heeft het jaar met een klein positief resultaat afgesloten. 2022 begon nog met coronabeperkingen, vooral ook voor de doorstroomvoorzieningen waar de boerderij toe werd gerekend. Medio februari mochten alle deuren pas weer open voor het publiek. Sindsdien hebben bezoekers de boerderij goed kunnen vinden: zo'n 200.000 mensen hebben in 2022 de poort gepasseerd. De winkel én Het Tuinhuis van Charlotte behaalden een forse omzetstijging ten opzichte van 2019. Voor Het Tuinhuis lag de omzet zelfs 10,9% hoger, terwijl ze 5 dagen per week open waren in plaats van 6.

• **Openbaar groen en (openlucht) recreatie (resultaat € -0,2 miljoen)**

Door de mooie lange zomer zijn de kosten voor de Galderse Meren en de Asterdplas boven budget uitgekomen. De hogere parkeeropbrengsten zijn tenietgedaan door de hogere kosten voor het begeleiden en toezicht houden op de parkeerstromen (per saldo € -80.000). Daarnaast waren er hogere kosten voor opruimen en herstel, en voor de reddingsbrigade (€ 40.000). Door corona hadden mensen meer behoefte aan openluchtrecreatie. Daarom hebben we diverse projecten opgestart om het voorzieningenniveau te vergroten en te verbeteren. Samen hebben die geleid tot een overschrijding van € 0,12 miljoen. In 2022 hebben we eenmalige middelen toegekend voor een onderzoek naar de Galderse Meren. Hiervan resteert € 60.000, waardoor een deel op 2023 zal drukken.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Beschikbare investeringen 2022	Verwachte uitgaven 2022	Werkelijke uitgaven tm 2022	Onderuitnutting uitgaven 2022	Vrijval 2022	Nog beschikbaar eind 2022
Duurzaam wonen in Breda						
Mobiliteit	13.423	7.985	4.926	3.059	5	8.492
Mobiliteit: Schaalsprong fiets: snelfietsroute Tilburg	1.866	199	205	-6		1.661
Mobiliteit: Schaalsprong OV: spoor en bus	235	345	153	192		82

Mobiliteitsdeal Verbeter Breda (w.o. Noordelijke Rondweg)	2.399	398	3	395		2.396
Hoogspanningsverbinding 150kv	1.835	835	55	780		1.780
Parkeren	425	225	207	18		218
Milieubeheer	17	17	4	13		13
Groen en water	3.429	3.280	735	2.545		2.694
Recreatieve voorzieningen (Corona aanpak)	782	780	446	334		336
Recreatieve voorzieningen	1.398	555	82	473		1.316
Grondexploitatie tbv de woningbouw	5.160	3.101	2.634	566	390	2.136
Amphia	2.482	80	63	17		2.419
Overige nieuwe projecten	1.157	781	290	491		867
Tuinen van Genta	750			0		750
1e fase Centrum Oost plankosten	2.003	200	152	48		1.851
Achter de Lange Stallen plankosten	711	100	24	76		687
Vorbereidingskrediet Woonakker	756	756	575	181		181
Wonen	1.987	500		500		1.987
Totaal	40.815	20.137	10.554	9.682	395	29.866

TOELICHTING INVESTERINGEN

Mobiliteit

Aan het begin van de huidige collegeperiode was er ruim € 20 miljoen beschikbaar voor investeringen in het mobiliteitssysteem (exclusief eventuele subsidies). In 2022 voerden we verschillende reconstructies uit van wegen, waaronder de turbo-rotonde op de Leursebaan en de Molenstraat. Daarnaast verbeterden we enkele VRI's, zoals op de kruising van de Claudius Prinsenlaan en de Zuidelijke Rondweg. We werkten aan fietsprojecten om de inwoners van onze stad (nog) meer op de fiets te krijgen, zoals de Ruitersboslaan en de aanpak van de binnensingels. We maakten plaatsen verkeersveilig door drempels aan te leggen, zoals in de Hoge Vucht en bij de Generaal Maczekstraat en het Wilhelminaplein. Voor 2023 staan er grote projecten op de planning, zoals de aanleg van een 'botonde' bij de Graaf Hendrik III-laan en de Zuidelijke Rondweg en de aanleg van een rotonde op de kruising Allerheiligenweg-Marialaan. Deze projecten hebben vertraging opgelopen en zouden al in 2022 van start gaan.

Hoogspanningsverbinding 150kV

Het bestemmingsplan is definitief vastgesteld. De werkzaamheden starten in het voorjaar van 2023.

Parkeren

Vanuit de tarieven is er geld beschikbaar om de ambities voor parkeerregulering uit te voeren in de schil rond het centrum.

Groen, water en dierenwelzijn

- De werkzaamheden voor de EVZ Boomkikker zijn afgerond. De definitieve afrekening vindt plaats in 2023.
- Vanwege een bezwaarprocedure en de weersomstandigheden zijn de werkzaamheden voor de Lage Vuchtpolder verplaatst naar 2023.
- Voor de landgoederenzone Haagse Beemden geldt dat er aanvullende onderzoeken uitgevoerd moesten worden. Op basis hiervan hebben we besloten dat we op z'n vroegst eind 2023 kunnen starten met de werkzaamheden.

Recreatieve voorzieningen

In het project Noordrand-Midden is gebleken dat de bodem moet worden voorbelast voordat we een brug kunnen aanleggen. Daar starten we in 2023 mee. De kleinere projecten zijn in 2022 afgerond.

Grondexploitatie voor woningbouw

In de begroting 2019 is € 5 miljoen beschikbaar gesteld om strategische gronden aan te kopen. Deze uitgaven zijn afhankelijk van de kansen die zich voordoen. In 2022 kochten we de Veenstraat in Bavel aan voor € 2,8 miljoen. Eind 2022 is hierdoor nog € 2,2 miljoen beschikbaar in dit krediet. In 2022 kochten wij ook het pand aan de Pastoor Doensstraat in Bavel aan voor € 0,2 miljoen. Eind 2022 resteert er nog een krediet van € 0,1 miljoen voor de aankoop van grond en het bouwrijp maken ervan voor de verenigingsloods Stichting Slotlaan.

Amphia

Met Stichting Amphia sloten wij een anterieure overeenkomst. Voor de grote structurele aanpassingen heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld. De werkzaamheden hebben we in eerdere jaren afgerond, behalve enkele kleinere aanpassingen rondom de Hogeschoollaan. In 2022 hebben we dit werk voorbereid, in 2023 voeren we het uit.

Centrum Oost (voorheen 'Oostflank')

De beschikbare middelen voor de 1e fase van het project Centrum Oost zijn bestemd voor de inrichting van de openbare ruimte en de omgeving. In 2022 hebben we gewerkt aan het ontwerp.

Achter de Lange Stallen

Het krediet is bestemd voor de herinrichting van de Kerkstraat en aanpassingen in de openbare ruimte en extra kwaliteit in dit gebied. In 2022 werkten we aan het ontwerp.

Overige nieuwe projecten

Dit krediet kan worden ingezet om projecten van derden mogelijk te maken.

Tuinen van Genta

Het krediet is bedoeld voor de herinrichting van de Teteringsedijk. De werkzaamheden worden afgestemd op de vorderingen in het project Tuinen van Genta.

Woonakker

Voor de ontwikkeling Woonakker heeft de gemeenteraad begin 2022 een voorbereidingskrediet van € 0,7 miljoen beschikbaar gesteld. Dit krediet is bedoeld voor de plankosten in de ontwerpfase. Een deel van de planvoorbereiding loopt door in 2023. Het voorstel voor de grondexploitatie wordt in 2023 aan de gemeenteraad voorgelegd, waarna de voorbereidingskosten in de grondexploitatie kunnen worden ingebracht.

Wonen

Het krediet is bestemd om starters-, blijvers- en verzilvereningen te verstrekken. Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) voert deze regelingen uit. De gelden worden in tranches ter beschikking gesteld aan SVn en dit was in 2022 niet nodig.

Recreatieve voorzieningen corona-aanpak

Het krediet 'zandwininput inrichten als zwemplas' uit de corona-aanpak loopt door in 2023 (€ 0,32 miljoen). De potentiële zandwinputten zijn niet in eigendom van de gemeente Breda. Dit vraagt extra tijd om te onderzoeken of de zandwinputten geschikt zijn. Daarnaast loopt de visie op de Galderse Meren, waarbij mogelijk ook middelen nodig zijn voor investeringen.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Duurzaam wonen in Breda	Stand 1-1-2022	Uitsplitsing reserves	Bedrag mutaties	Stand 31-12-2022
Parkeerbedrijf reserve	356		-356	
Bodemfonds	3.814		-184	3.630
Klimaatfonds	1.113		95	1.208
Versnellingsopgave Wonen	10.700		-722	9.978
Reserve bovenwijkse voorzieningen	946		-946	
Reserve Toekomstbestendig wonen	1.000			1.000
Algemene reserve programma 3		4.550	3.700	8.250

Exploitatiereserve programma 3		3.037	824	3.861
Investeringsreserve programma 3			524	524
Totaal	17.929	7.587	2.935	28.451

TOELICHTING RESERVES

Dit waren de belangrijkste mutaties in de reserves:

Reserve Parkeerbedrijf

De reserve bestaat uit het resultaat van het parkeren tot en met 2017. De afspraak is dat we het saldo laten terugvloeien naar de algemene middelen vóór eind 2022.

Reserve Bodemfonds

Deze reserve vullen we met het resultaat vanuit de exploitatie Bodem. In 2022 hebben we € 0,38 miljoen ontvangen vanuit het Rijk (DUB-gelden), waarvan de helft richting het bodemfonds is gegaan. Per saldo hebben we € 0,3 miljoen onttrokken uit het bodemfonds.

Reserve Klimaatfonds

In 2022 hebben we € 0,28 miljoen ontvangen vanuit de gemeentelijke participatie in het project Hazeldonk. Hiervan hebben we een vergoeding betaald aan het Grondbedrijf en de kosten betaald van de projectleider energietransitie. Per saldo is er € 0,1 miljoen gedoteerd in het Klimaatfonds.

Reserve Versnellingsopgave Wonen

We konden € 5,9 miljoen minder onttrekken aan de reserve doordat we activiteiten uit het bestedingsplan Wonen nog niet konden realiseren. Zie het thema Wonen voor meer informatie.

Reserve Bovenwijkse Voorzieningen

In deze reserve storten we de exploitatiebijdragen voor alle nieuwbouwplannen die we vragen aan de partij die de grondexploitatie uitvoert. We onttrekken de kosten van het beheer van de reserve en de bestedingen aan de projecten. In 2022 is vanuit de resultaatbestemming 2021 € 40.000 in de reserve gestort. In 2022 hebben we € 0,2 miljoen aan bijdragen ontvangen, die in de reserve zijn gestort. Verder hebben we een bijdrage van € 0,3 miljoen van een eerdere storting in 2021 teruggedraaid, omdat voor dat project geen bestemmingsplan zal worden vastgesteld. Voor het beheer van de reserve en de bijdragen aan 4 investeringsprojecten, hebben we € 0,9 miljoen uit de reserve onttrokken en toegevoegd aan de investeringsreserve om de kapitaallasten te dekken in de investeringen voor bovenwijkse voorzieningen. Eind 2022 was de reserve nihil. Ten opzichte van de begroting is de stand eind 2022 € 1,3 miljoen lager. Dit is voor € 1,0 miljoen toe te schrijven aan de vertraging die verschillende bestemmingsplannen hebben opgelopen door een uitspraak van de Raad van State, door zienswijzen en doordat we de ontheffingen niet op tijd kregen. Daarnaast is € 0,3 miljoen veroorzaakt door de teruggedraaide storting.

Reserve Toekomstbestendig wonen

De regeling Toekomstbestendig wonen brengt € 1 miljoen aan kapitaallasten met zich mee. De reserve Toekomstbestendig wonen is bedoeld om deze kapitaallasten te dekken.

VOORZIENINGEN

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Stand 1-1-2022	Bedrag mutaties 2022	Stand 31-12-2022
Onderhoud parkeerbedrijf	4.321	576	4.897
Planmatig onderhoud Vastgoedontwikkeling	4.477	-102	4.375
Voorziening verkeersregelinstallaties	62	181	244
Vrz van derden verkregen middelen (progr 3)	581	-46	535
Totaal	9.442	609	10.051

TOELICHTING VOORZIENINGEN

Dit waren de belangrijkste mutaties in de voorzieningen:

Voorziening Onderhoud Parkeerbedrijf

We hebben in 2022 € 0,9 miljoen toegevoegd aan de onderhoudsvoorzieningen voor gebouwen. We hebben minder geld uitgegeven dan begroot (€ 134.000 in plaats van € 443.000). Dat komt doordat enkele grote werkzaamheden vooruit zijn geschoven naar volgende jaren. Daarnaast kijken we steeds of we onderhoudswerkzaamheden binnen hetzelfde pand kunnen combineren.

Planmatig onderhoud vastgoedontwikkeling

In 2022 hebben we voor € 0,1 miljoen aan noodzakelijk onderhoud gepleegd aan de panden die strategisch zijn aangekocht.

Voorziening verkeersregelininstallaties

Voor 2022 was een onderhoudsprogramma voorzien van € 1,1 miljoen. Het werkelijk uitgegeven bedrag is € 1,1 miljoen.

Voorziening Parkeerbonds (maakt deel uit van de Voorziening van derden verkregen middelen)

In 2022 was het werkelijk uitgegeven bedrag € 25.000.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Grondprijzen Breda 2020	Kaderstellend	2020
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2017
Gebiedsvisie Binnenstad	Kaderstellend	2014
Nota Grondbeleid 2014	Kaderstellend	2014
Aanvullend beleidskader grondbeleid	Kaderstellend	2020
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016

Structuurvisie Bedrijventerreinen Breda 2020	Kaderstellend	2008
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Structuurvisies Doornbos en Linie	Kaderstellend	2012
Welstandsnota	Kaderstellend	2004
Erfgoedverordening	Kaderstellend	2011
Beleidsregels voor het afwijken van een bestemmingsplan	Kaderstellend	2015
Verordening bedrijveninvesteringszone Breda-Oost 2017 (financieel/fysiek)	Kaderstellend	2015
Vigerende bestemmingsplannen (alle)	Kaderstellend	2019
Participatieleidraad bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2019
Coördinatieverordening gemeente Breda	Kaderstellend	2019
Besluit tot het aanwijzen van categorieën gevallen waarin een verklaring van geen bedenkingen niet is vereist	Kaderstellend	2019
Woonvisie Breda: wonen in een dynamische stad	Kaderstellend	2013
Aanvulling op de Woonvisie 2013	Kaderstellend	2016
Verordening doelgroepen sociale woningbouw en middenhuur Breda	Kaderstellend	2019
Aanpak kamerverhuur	Kaderstellend	2014

Arbeidsmigranten afsprakenkader	Kaderstellend	2021
Actieplan studentenhuysvesting	Kaderstellend	2016
Alliantie Breda 2019-2023: afspraken over wonen in Breda	Kaderstellend	2019
Gebiedsprofielen Wonen en perspectief wonen	Kaderstellend	2019
Gebiedsprofielen: beschrijving Wonen en Zorg	Kaderstellend	2019
CPO Beleid Gemeente Breda 2020	Kaderstellend	2020
Bestedingsplan Impuls voor de woonagenda	Kaderstellend	2019
Beleidsregel Bezoekersregeling type straat en type garage 2017	Kaderstellend	2017
Nota parkeer en stallingsbeleid Breda (2004, herijking 2013)	Kaderstellend	2004
Duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Actsheets onderdeel van de duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Actualisatie duurzaamheidsthema's	Kaderstellend	2021
Bodembeheernota en bodemkwaliteitskaart vaststellen hergebruik grond	Kaderstellend	2017
Bodemmasterplan Breda 2030 Een basis voor duurzame ontwikkeling	Kaderstellend	2017
Impuls ruimtelijk adaptie Breda	Kaderstellend	2016
Stedelijk waterplan 2019-2023; Breda water bewust	Kaderstellend	2019

Groenkompas	Kaderstellend	2021
Geluidskarten Omgevingslawaa	Kaderstellend	2017
Actieplan geluid	Kaderstellend	2020
Klimaatnota 'Steek positieve energie in het klimaat'	Kaderstellend	2008
Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Breda 2008	Kaderstellend	2008
Ontheffingenbeleid Wet geluidhinder 2007	Kaderstellend	2007
Klimaatbegroting 2022	Kaderstellend	2021
Notitie Recreatie@GalderseMeren	Kaderstellend	2012
Nota bovenwijkse voorzieningen	Kaderstellend	2020
Bestuursakkoord 2022-2026 Dichtbij doen, samen sterk vooruit		

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Duurzaam wonen in Breda	Thema Bereikbaar Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Daan Quaars
Bestuurlijk vervanger:	Peter Bakker
Belang Breda in verbonden partij in %:	0%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Het doel van de regeling is het bevorderen dat de behandeling van verzoeken om schadevergoeding die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de verbreding, verlegging en reconstructie van de A16 en A4 en de beslissingen op die verzoeken doelmatig, deskundig en op gelijke wijze plaatsvinden. Door deze regeling wordt tevens voor de burgers duidelijkheid geschapen over de terzake bevoegde instantie.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Deze gemeenschappelijke regeling is verlengd tot 1-1-2026.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Niet van toepassing.

